

Forord

Med denne udgave af NyS kan vi tilbyde fem artikler, en anmeldelse og en replik til en anmeldelse i sidste nummer.

I artiklen *Danskerne og det engelske sprog – dengang og nu* sammenligner Jacob Thøgersen og Bent Preisler ændringer i danskernes forhold til og brug af engelsk over de sidste ca. 25 år. Data kommer fra to landsdækkende spørgeskemaundersøgelser gennemført henholdsvis midt i 1990'erne og i 2022, og spørgsmålene drejer sig om selvrapporterede engelskevner, kontakt med engelsk og holdninger til engelsk. Artiklen forsøger at svare på om det virkelig er sandt at engelsk fylder meget mere i Danmark end det gjorde tidligere. Resultater er alt i alt en bekræftelse. Danskere rapporterer at de er blevet bedre til engelsk, og at de møder mere engelsk, og at det især er *produktivt* de bruger mere engelsk, altså ved selv at tale eller skrive. Undersøgelsen finder også at det især er de ældre generationer der er blevet bedre til engelsk, og som bruger mere engelsk end de tidligere gjorde. Når det kommer til holdninger, altså om man opfatter engelsk som en trussel eller en mulighed, er billedet mere broget, og her er aldersforskellene stadig mærkbare.

I *Én lang vokallyd – Konsonant-vokal-ratio i dansk* tager Ruben Schachtenhaufen den påstand ved hornene som er blevet fremsat i andre sammenhænge, at dansk skulle være et særligt vanskeligt sprog at lære, og at dette skyldes den store vokalrigdom i dansk og en udtalt tendens til fonetisk reduktion. Forfatteren redegør først for forskellige fonologiske analyseprincipper der kan give forskellige resultater i forhold til antallet af vokaler i dansk. Herpå sammenlignes konsonant-vokal-ratioen i dansk med andre sprog, og undersøgelsen suppleres med en analyse af effekten af spontantale på konsonant-vokal-ratioen. Artiklen viser at dansk ikke er et ekstremt sprog, som ellers hævdedet, at spontantalefænomener ikke gør dansk til et mere vokalrigt sprog, og at det er vigtigt at eksplicite de teoretiske analyseprincipper i sammenligninger af lydinventarer på tværs af sprog.

Thomas Wiben Jensen behandler overført betydning i artiklen ”*Må*

jeg se din plet?” En undersøgelse af den overførte brug af ordet plet som både metafor og metonymi. I 1980'erne og 1990'erne introducerede George Lakoff og Mark Johnson konceptuelle metaforer som en teori til at forstå betydningsdannelse. Med metaforer får vi adgang til at forstå nye eller abstrakte fænomener ved at opfatte dem ligesom allerede kendte og mere konkrete fænomener. Tænk fx på det velkendte eksempel DISKUSION ER KRIG. Wiben Jensen argumenterer for at metafor og metonymi, som normalt opfattes som to forskellige processer, i praksis er tæt sammenflettede, og at en metafor ofte virker metonymisk lige så vel som metonymi virker metaforisk. Som eksempel ser Wiben Jensen på *plet* (som fx 'en plet på hendes rygte', 'en plet på min samvittighed'), og data kommer dels fra korpussøgninger, dels fra en terapisesion hvor terapeut og patient sammen udforsker patientens *plet*.

De sidste årtiers eksplosive udvikling i kommunikationsteknologier (internettet, Web 2.0, Sociale Medier...) har ført til en ændring af den offentlige debat. Debat foregår ikke længere kun i modererede forummer som offentlige møder, aviser, radio osv. Debat er blevet 'demokratiseret' i den betydning at vi alle har adgang til at 'sige noget', og grænserne mellem offentlig og privat samtale udviskes når fx politikere som tidligere bare var et talende ansigt i fjernsynet eller 'derinde på Christiansborg', pludselig også er en person som man kan skrive til via Facebook eller e-mail. En konsekvens af denne demokratisering kan siges at være en sammenblanding af repertoarer eller en forræelse af tonen i debatten. I artiklen *Nogle iagttagelser af retoriske træk i danske hadbeskeder* undersøger Liv Ahlgren denne forræelse som kan komme til udtryk i decideret hadefulde beskeder rettet mod offentlige personer og i langt overvejende grad kvinder. På den ene side viser Ahlgren nogle af de træk som ofte forekommer i hadbeskeder, fx 'fordømmelse af karaktertræk ved modtageren', på den anden side analyseres funktionen af beskeden, fx at udføre hævn eller at hævde sin egen moralske overlegenhed.

I artiklen *Kan man måle opfattelsen af andetsprogets lyde? Andetsprogsfonologiske test og generaliseringer om præleksikalsk perception* diskuterer Jonas Villumsen og Camilla Søballe Horslund problemer med måderne hvorpå man hidtil har undersøgt udtaleproblemer i fremmedsprog. Tidligere studier konkluderer at lørnere har udtaleproblemer fordi de forveksler lyde fra fremmedsproget med lyde fra deres modersmål, også

selvom disse er forskellige. Villumsen og Horslund argumenterer dog for at de eksperimenter som ligger til grund for denne konklusion, er fejlbehæftede fordi de fx ikke tager højde for ordkendskab og indflydelse fra skriftsproget. Til sidst efterspørger artiklen nye testmetoder som netop tager højde for disse faktorer og derfor bedre kan belyse hvordan og hvorfor der opstår udtalevanskeligheder i andetsprog.

Ud over artiklerne indeholder dette nummer af NyS også en anmeldelse og en replik til en anmeldelse.

Sjette og sidste bind af mammutværket *Dansk Sproghistorie* er nu udkommet. I tidligere numre af NyS er de foregående fem bind blevet anmeldt (bind 1 i NyS 52-53, bind 2 i NyS 56, bind 3 i NyS 58, bind 4 i NyS 59 og bind 5 i NyS 62), og i dette nummer er det altså det sjette bind med undertitlen *Forfatternes dansk* der anmeldes af Markus Floris Christensen og Karoline Kühl. Christensen og Kühl er henholdsvis postdoc og professor på Institut for Dansk på Europa-Universität Flensburg, og de repræsenterer henholdsvis et litteraturhistorisk og et sproghistorisk/kontaktlingvistisk perspektiv på sproghistoriens bind om *Forfatternes dansk*.

I NyS 63 kunne vi bringe Nina Grønnums anmeldelse af Ruben Schachtenhaufens bog *Ny dansk fonetik*. I en replik i dette nummer, *Replik: Ny dansk fonetik og IPA*, tager Schachtenhaufen til genmæle og redegør for bevæggrundene bag nogle af de valg som bogen blev kritiseret for i anmeldelsen. Sammen med Grønnums to anmeldelser i NyS 62 og NyS 63 illustrerer replikken meget klart de mange overvejelser af både teoretisk, empirisk og pædagogisk art der indgår i at skrive en lærebog. Vi mener derfor at diskussionen er fagligt relevant langt ud over den enkelte bogs kvaliteter. Der rejses fx substansspørgsmål om foneminventaret i moderne dansk, om artikulationen af enkeltsegmenter, om abstraktionsgraden i en sproglig beskrivelse og om brugen af pædagogiske simplificeringer.

God fornøjelse med læsningen!